

UNIVERSITATEA DIN IAȘI ÎN NOUL CONTEXT NAȚIONAL ȘI EUROPEAN (1918)*

Ion Agrigoroaiei

Marea Unire a deschis noi orizonturi vieții spirituale, înregistrându-se în perioada interbelică o dezvoltare fără precedent. Înlăturarea barierelor politico-naționale a permis accesul larg la valorile culturii românești; totodată, noul spațiu statal a beneficiat de contribuția neîngrădită a tuturor provinciilor. Societatea românească s-a eliberat în mare măsură de ceea ce s-au numit atunci problemele regionale ale Europei centrale și de sud-est, lărgindu-și accesul și contribuția la schimbul internațional de idei. Intelectualitatea, implicată puternic în realizarea idealului național, considera că începea o nouă etapă în istoria neamului și că menirea ei era de a edifica o cultură superioară, care să contribuie la progresul general și să se remarce prin particularitățile geniului național românesc. „Mai ales acum, după întregirea politică, – sublinia Simion Mehedinți în încheierea discursului de recepție la Academie (6 iunie 1920) – toate națiunile pământului așteaptă să vadă ce vrem să fim și ce loc voim să ocupăm în cadrul istoriei universale”¹. Fenomenul cultural românesc a depășit, în perioada interbelică, o serie de formule provinciale, și-a accentuat nota proprie, deținând o marcă valorică de rang european și universal².

După depășirea greutăților generate de război și, mai apoi, de criza din 1929-1933, dezvoltarea economiei naționale, excedentele bugetare

---

* Paginile de față fac parte dintr-o lucrare dedicată evoluției Universității din Iași în perioada interbelică.

¹ S. Mehedinți, **Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale, în Discursuri de recepție la Academia Română**. Ediție îngrijită de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu, București, 1980, p. 140. Liviu Rebreanu remarcă saltul înregistrat în viața noastră culturală, minimalizând într-un fel realizările anterioare: „Între avântul de azi al unui întreg popor spre cultură și anemicele pâlpâiri din trecut nu se poate face comparație decât în dauna trecutului [...]. Viitorul e al nostru. Până azi ne-am luptat cu veacurile ca să trăim. De-aici încolo vom dovedi lumii că trăim prin cultura românească” (**Jurnal**, vol. I. Studiu introductiv de Puia-Florica Rebreanu, note și comentarii de N. Gheran, București, 1984, p. 360).

² Vasile Pușcaș, **Universitate-Societate-Modernizare. Organizarea și activitatea științifică a Universității din Cluj (1919-1940)**, ediția a II-a, Cluj-Napoca, 2003, p. 88-89.

înregistrate din 1923-1927 și 1935-1939 și sumele importante acordate de stat educației și culturii (chiar dacă nu putea satisface toate cerințele) au constituit un suport solid asigurat vieții spirituale. Învățământul, artele, cercetarea științifică au fost încurajate și prin sprijinul primit din partea unor fundații și organisme neguvernamentale, a unor prefecturi și primării, instituții și întreprinderi, persoane juridice și fizice (camere de comerț și industrie, mari bancheri și industriași) etc.³.

Democratizarea societății – în raport cu perioada anterioară și cu ce va urma – reforma agrară, acordarea și chemarea la viață politică a milioane de oameni au avut ca efect creșterea interesului pentru instruire, pentru ridicarea nivelului de cultură⁴. „Apariția pe scena vieții publice a maselor țărănești – a remarcat cunoscutul om de școală Constantin Kirițescu – s-a manifestat printr-o sete de învățătură, necunoscută până atunci. Și nu numai de învățătură elementară, necesară țăranului pentru a se descurca în nevoile vieții de toate zilele, pe care o dă școala primară, dar de cultură superioară, care deschide drumul înspre rolurile de conducere [...]. Instinctiv, țăranul a priceput că participarea lui la viața de stat, hărăzită prin reforme, nu poate să devină realitate decât prin școală. La această formidabilă impulsune de jos în sus s-a asociat o egal de puternică și conștientă acțiune corespunzătoare, pornită de sus în jos”⁵.

Participarea activă a României întregite la viața internațională, la schimbul de valori, a asigurat dezvoltarea legăturilor cu centrele culturale ale Occidentului. Efectuarea și completarea studiilor, perfecționarea în multiple domenii, participarea la conferințe internaționale etc. au asigurat implicarea activă, rodnică a tinerilor, a unor personalități marcante la viața universitară, științifică și culturală din țară și din străinătate. Această circulație permanentă a ideilor și valorilor a contribuit substanțial la valorificarea potențialului cultural-științific la cote înalte și, în același timp, la afirmarea mai puternică, față de perioada anterioară Marii Uniri, în câmpul creației originale.

---

³ Pentru contribuția Fundațiilor Regale, vezi D. Gusti, **Les Fondations culturelles Royale de Roumanie**. Communication à l'Académie des Sciences Morale et Politiques, Paris, le 12 Janvier 1935, București, 1937, 65 p.

⁴ **Istoria Românilor**, vol. VIII. **România întregită (1918-1940)**. Coordonator, prof.univ.dr. Ioan Scurtu, București, 2003, p. 630.

⁵ C. Kirițescu, **Criza învățământului secundar și reforma liceului**, în **Politica culturii. 30 de prelegeri și comunicări organizate de Institutul Social Român**, București, s.a., p. 198.

În memoriile sale, într-un text scris în anul 1953, Mircea Eliade se referea la destinul său, al generației sale, la climatul creației literare (și îl putem extinde la creația culturală, în ansamblu) din perioada interbelică, încadrat între ceea ce fusese înainte și ceea ce va urma după 1940. Sunt pagini deosebit de semnificative pentru înțelegerea profundă a efervescentei spirituale din acea perioadă, dincolo de unele chestiuni de detaliu asupra cărora nu stăruim. „Fac parte – socotea Eliade – din generația cea mai norocoasă pe care a cunoscut-o până acum istoria României. Nici înainte, nici după, generația noastră, România n-a mai cunoscut libertatea, belșugul și disponibilitatea de care ne-am bucurat noi”. Generația lui N. Iorga fusese confiscată de profetismul național care a pregătit războiul pentru întregirea neamului. Generația frontului a fost sacrificată pentru a se realiza o Românie mare, liberă și bogată. „Am fost cei dintâi români care puteam face și altceva decât istorie națională, filologie românească și profetism cultural – fără să avem sentimentul că trădăm cauza neamului. Am avut o libertate care se cucerise cu foarte mult sânge și cu foarte multe renunțări, și nu știu dacă eram întotdeauna conștienți de imensele sacrificii făcute de înaintașii noștri pentru ca noi să plecăm în India sau în Statele Unite, să-i putem discuta pe Freud sau André Gide la «Fundația Carol» în fața a două mii de persoane, să putem vorbi de autonomia culturii, de primatul spiritualului, de neangajare și așa mai departe”. Între căderea imperiilor habsburgic și rus, pe de o parte, și încheierea pactului Stalin-Hitler, pe de altă parte, s-a putut respira în liniște. „Cred că am fost singurii români care s-au bucurat de un răgaz atât de lung. Generația care se ridica prin 1940, deja tulburată de tensiunile care începuseră după 1934, a plecat în Rusia, și cei care s-au mai întors s-au întors cu rușii după ei. Culturalicește, a fost o generație pe de-a întregul sacrificată. Noi am cunoscut singurul miracol care a fost posibil în istoria politică: «neutralismul» sau, mai exact, dialogul liber între oameni de credințe opuse”⁶. Înțelese în litera și, mai ales, în spiritul lor, rândurile lui Mircea Eliade oferă o perspectivă istorică asupra perioadei interbelice și o metodologie de abordare, prin încadrarea acelor ani în mersul vieții culturale din prima jumătate a secolului al XX-lea.

În primii ani de după război, s-a realizat o analiză atentă a situației existente în domeniul învățământului și s-au fixat obiectivele ce trebuiau

---

⁶ Mircea Eliade, **Memorii (1907-1960)**. Ediția a II-a revăzută și indice de Mircea Handoca, București, 1997, p. 534-535.

îndeplinite în raport cu noile realități ale României întregite. S-a trecut la repararea localurilor de școli grav deteriorate în timpul războiului, la construirea de școli, cu precădere în noile provincii, unde erau „sute și mii de comune fără școală românească și, prin urmare, fără clădirea care să poată servi acestui scop”. Campania de construcții școlare a fost susținută puternic de locuitorii satelor: „Pretutindeni populația rurală s-a ridicat cu un avânt nebănuit și din obolul și munca ei a clădit, în toate unghiurile țării, noi localuri de cultură națională, care vor rămâne pentru totdeauna mărturie vie a dorinței poporului de a se lumina, de a deschide ochii la o nouă viață”⁷.

În problema învățământului, procesul de modernizare era strâns legat de cerințele situației create prin Unire. Unificarea sistemului de învățământ al statului și reglementarea învățământului particular primar și secundar includeau o anumită naționalizare/românizare instituțională în noile provincii, dar mai ales în Basarabia, lipsită complet de școală românească. În spiritul hotărârilor de Unire din 1918, în conformitate cu prevederile tratatului de pace semnat de România în 1919-1920 și cu dispozițiile Constituției din 1923, a fost asigurat accesul minorităților naționale la învățământul în limba maternă, cu obligativitatea învățării limbii române în cele patru clase obligatorii din școlile primare ale statului. Și în aceste școli și în cele particulare era obligatorie și predarea în limba română a istoriei românilor, a geografiei României și a dreptului constituțional al statului român.

Măsurile adoptate de statul român au condus la unificarea sistemului de învățământ și au contribuit substanțial la dezvoltarea rețelei de școli de pe întreg cuprinsul României. S-au manifestat în continuare o serie de greutăți materiale care nu au permis transpunerea în practică a tuturor prevederilor legislative, după cum unele chestiuni aveau în vedere o evoluție de perspectivă, care nu s-a putut realiza în toate cazurile, din motive obiective și subiective, într-o perioadă de timp atât de scurtă (1918-1940).

Inaugurarea în 1920 a universităților de la Cluj și Cernăuți a constatat atât în actul naționalizării, cât mai ales în reorganizarea pe baze moderne, în ton cu mișcarea universitară europeană și mondială de după primul război mondial. Profesorul I. Borcea, în calitate de ministru al

---

⁷ C. Angelescu, **Evoluția învățământului primar și secundar în ultimii 20 de ani**, București, s.a., p. 12.

Instrucțiunii, constata în februarie 1920, că, în cazul Universității clujene, întâi a fost „eliberarea” și apoi „reorganizarea” ca universitate românească și, împreună cu Universitatea din Cernăuți inaugura o epocă nouă de activitate intelectuală în România⁸. Mesajul Universității din Iași transmis, cu acest prilej, Universității din Cluj reda atmosfera de comuniune existentă între cele două instituții, izvorâtă din momente importante asemănătoare ale istoriei noastre: „Întemeierea Universității din Iași a fost cea dintâi manifestare a redeșteptării sufletești a României, fiind unul din primele acte care au urmat unirii fostelor principate ale Moldovei și Munteniei. Inaugurarea Universității din Cluj izvorăște din aceeași idee, căci marele eveniment cultural pe care îl sărbătorim este tocmai pecetluirea indestructibilă spirituală a unirii Ardealului și a părților locuite de români în Ungaria cu Vechiul Regat”⁹.

Tabloul instituțiilor de învățământ superior s-a îmbogățit substanțial ca urmare a Marii Uniri și a unor măsuri adoptate pe parcursul perioadei încheiate cu drama anului 1940. Pe lângă cele patru universități și Facultatea de Drept de la Oradea, subordonată Universității din București, au mai funcționat: Școlile Politehnice (București, Timișoara și Iași), Academia de Arhitectură (București), Academii de Arte Frumoase (Iași și București), Academii de Muzică și Artă Dramatică (București, Cluj, Iași, Cernăuți), Academia Națională de Educație Fizică (București), Academii Agronomice (București și Cluj), Școala Superioară de Război (București), mai multe Institute Teologice de diferite culte ș.a.

Universitatea din Iași, care a primit la 2 decembrie 1933 denumirea de Universitatea Mihăileană din Iași, a cunoscut în perioada interbelică o amplă dezvoltare, atingând nivelul multor universități din Europa, cu care întreținea relații de colaborare tot mai ample. Mobilitățile cadrelor didactice, ale studenților, circulația cărților și ideilor au situat Universitatea la un grad larg recunoscut în domeniul învățământului și al științei, oferind un model de angajament, spiritualitate și sinteză culturală¹⁰. Pe noua hartă politică și culturală a României, Universitatea din Iași își descoperea largi perspective de afirmare.

Universitatea din Iași s-a confruntat – a doua zi după Marea Unire

⁸ V. Pușcaș, *op.cit.*, p. 240.

⁹ Idem, **Dialog interuniversitar Iași-Cluj**, în **Universitatea din Iași: de la modelul francez la sistemul Bologna** (coordonator: Gh. Iacob), Iași, 2007, p. 346.

¹⁰ H. Luchian, **Relațiile internaționale ale Universității**, în **Universitatea din Iași: de la modelul francez la Bologna** (coordonator: Gh. Iacob), Iași, 2007, p. 64.

– cu consecințele primului război mondial, ale eforturilor făcute de oraș în cei doi ani cu rol de Capitală a statului și de „centru al rezistenței până la capăt”. Bucuria realizării idealului național se împletea cu preocuparea de a relua firul activității normale, prin depășirea unor probleme specifice: refacerea clădirilor, a instalațiilor și mobilierului, găzduirea numărului mare de studenți dornici să studieze la Iași.

În **Darea de seamă asupra anului școlar 1921/1922**, prezentată de prof. Traian Bratu, rectorul Universității, la inaugurarea cursurilor din anul următor (în ziua de 8 noiembrie 1922), se realiza o analiză pertinentă a situației Universității și se preciza misiunea ce o avea de îndeplinit în noul context național¹¹. Dintru început, rectorul încadra Universitatea în ansamblul societății românești:

„Trăim vremuri excepțional de mari, dar grele. După cum neamul nostru e fericit de a vedea împlinit visul dezmierdat de cei mai buni fii ai săi și pentru care s-au jertfit cei mai aleși dintre ei, însă deocamdată, luptând cu numeroase greutăți, se zbate încă și se zbuciumă ca să vindece rănilor rămase pe urma războiului, să așeze și să orânduiască noul stat și să se organizeze în noua sa casă – tot astfel și universitatea noastră, oglindind în modul ei mai restrâns starea generală a țării, se înfățișează în anul școlar expirat cu o viață plină de ce le mai variate semne ale vremurilor pe care le trăim, de la cele mai îmbucurătoare până la acelea care pricinuesc cele mai mari griji și cel mai dureros zbucium”.

Se exprima fericirea și mândria pe care o simțea Universitatea față de creșterea într-un ritm rapid a numărului de studenți, „care caută lumină și căldură la sânul său, venind din toate ținuturile locuite de români, nu numai din cuprinsul României Mari de astăzi, ci și din Transnistria și din Macedonia”. Mai mult de jumătate din cei 4.656 de studenți înscriși în anul 1921-1922 (de peste 10 ori mai mulți decât în anul 1914, precizăm noi), proveneau „de dincolo de granițele vechiului Regat. Sunt lucruri acestea atât de mari, atât de nespuse de mari, încât pot să zic că noi suntem cea mai fericită generație a neamului nostru, cu atât mai mult că acum 10 ani nici unul din noi nu am fi cutezat să visăm măcar că le vom trăi și vedea aievea. Și acum ele sunt o realitate”.

Universitatea își asuma o responsabilitate aparte în noua configurație teritorială a țării:

---

¹¹ Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, **Fond Universitate, Rectorat** (în continuare, Arh.J.I., **Rectoratul Univ.**), dosar 1000/1922, f. 526-533.

„Și Universitatea noastră poate susține cu mândrie că ea constituie, noi credem că în întreaga Românie Mare, dar desigur în răsărit de Carpați, cel mai important laborator, în care se plămădește unitatea sufletească și de conștiință națională a cetățenilor statului român în granițele lui firești. Și Universității noastre nu i se poate tăgădui meritul de a-și fi dat seama și a fi fost conștientă, dintru început, încă din 1918, de cinstea excepțională a acestui rol mare care-i revenea, ci e o ocazie de mulțumire sufletească să pot proclama sus și tare, și în momentul acesta, că toți rectorii acestei Universități de la 1918 încoace și toți membrii Senatului și-au dat pe deplin seama de acest fapt ce l-au accentuat în toate împrejurările și au lucrat în consecință”.

În aceeași **Dare de seamă**, rectorul sublinia responsabilitatea față de integrarea atentă a studenților basarabeni în viața universitară, studenți ce veneau dintr-o realitate deosebită de realitatea din vechiul Regat și chiar de cea din Bucovina. El formula observații atente și remarcă progresul înregistrat în acest sens, într-un interval de timp foarte scurt:

„Lumi cu totul deosebite au început a se întâlni în Universitatea noastră, studenții de dincolo de Prut, până acum izolați aproape hermetic de ceilalți români, crescuți sub influența culturii slave, rusești, care incontestabil este o cultură, dar cu totul deosebită și întemeiată pe cu totul alte rădăcini, și istorice și sufletești, față de a noastră cu rădăcinile ei greco-latine și cu legăturile ei strânse cu Europa apuseană, trecuți apoi și prin vremile tulburi ale revoluției, acești studenți de peste Prut înfățișau cu totul altă lume decât cei din Bucovina, educați în parte măcar sub influența culturii germane, mai bine zis austriece, și iarăși alta decât cei din vechiul Regat, care înfățișau cultura noastră românească, cu influențe venite din multe părți, dar cu un incontestabil caracter neolatin și cu tendințe hotărâte spre Apus”. Studenții trebuiau apropiați între ei, pentru a înțelege nu numai că sunt cetățenii aceluiași stat, ci că sunt frați. Universitatea a înlesnit această apropiere, a acționat pentru a înlătura unele neînțelegeri, făcându-se progrese însemnate¹². „Dovadă este faptul

¹² Procesul de integrare a prezentat numeroase dificultăți, mai ales în primii ani de după Unire, ca urmare a numărului mare venit într-un timp foarte scurt, ca urmare a necunoașterii limbii române și a sistemului nostru de învățământ, a problemelor legate de echivalarea studiilor, a persistenței unor deprinderi și atitudini etc. „Cei veniți în primii ani după alipirea Basarabiei – își va aminti prof. N. Leon – se deosebeau mult *de cei care se înscriu astăzi în universitate*” (s.ns., I.A.). Erau lipsiți de disciplină, „aveau aerul că ei ne aduc *lumina de la răsărit*. Căminurile vroiau ei să conducă și să le

că de pe acum am început să avem studenți distinși, ba chiar colaboratori și asistenți recrutați din cei veniți din lumea până ieri atât de deosebită de peste Prut”¹³.

În condițiile în care, imediat după război, „s-a văzut chemată la un rol de mână întâi, atât în ce privește numărul studenților, cât și în ce privește misiunea de îndeplinit”, Universitatea s-a dovedit neîncăpătoare și insuficient înzestrată. Sumele de la bugetul statului erau reduse, lipsa combustibilului a dus chiar la întreruperea cursurilor în mai multe rânduri. Cu toate greutățile ce păreau uneori insurmontabile, s-au organizat cămine „care dau casă și masă la circa 500 de studenți și studențe și numai masă la încă aproape 200 de studenți și studențe”, ceea ce reprezenta „un câștig imens pentru studențimea noastră, un ajutor pe care studenții noștri nici nu-l puteau visa înainte de război”¹⁴.

---

administreze prin soviete; vorbeau cu profesorii cu pălăria în cap și țigara în mână”. Felul în care se îmbrăcau (cămăși colorate cu colan peste ele, iar pe cap șapci rusești) a stârnit reacții negative. Studentele se plimbau noaptea „până târziu de tot cu studenți, cântând în gura mare pe stradă cântece rusești. În sălile Universității și pe străzi nu se auzeau decât *șto, kak, pișt*” (Prof. Dr. N. Leon, **Amintiri**, partea a II-a, Iași, 1925, p. 147). Fostul rector remarcă, în paginile apărute la șapte ani de la Unire, depășirea celor mai multe din aceste asperități.

¹³ Rectorul avea motive de satisfacție față de acei studenți veniți de peste Prut care au renunțat „la un protest public în contra păcatelor administrative din Basarabia, pentru a nu face un rău serviciu țării, tocmai în timpul conferinței de la Genua”. Era dovada unui început de unitate sufletească, „un rod la producerea căruia și Universitatea noastră își revendică partea ei”. În aprilie-mai 1922 avusese loc Conferința internațională de la Genova (la care a participat și o delegație a Rusiei Sovietice), având ca temă refacerea economiei țărilor din Europa centrală și de răsărit. Dincolo de existența unor abuzuri în administrarea Basarabiei, printre studenții basarabeni s-au strecurat elemente în slujba regimului bolșevic (Timotei Marin a fost unul dintre cei mai activi), cu scopul de a crea o stare tensionată și de a prezenta statul român întregit într-o imagine nefavorabilă pe plan internațional.

¹⁴ La apelul conducerii Universității au donat pentru fondul căminului studentesc: Banca Iașilor – 20.000 lei, Societatea pentru construcțiuni și locuințe ieftine – 10.000 lei, Banca Dacia – 7.000 lei, Moara Păcurari – 5.000 lei, Banca Moldova efecte în valoare nominală de 5.000 lei, Prefectura Județului Câmpulung, Bucovina, 200 lei. „Pe lângă aceasta, din serbările date de studenți s-a luat cota obligatorie cu 25%, în total 5.848 lei, astfel averea căminului a crescut cu peste 52.000 lei, plus dobânzi”. Universitatea primise „legatul care constă din toată averea distinsului profesor și bun român, care a fost regretatul I.V. Praja. Veniturile acestui legat abia mai târziu vor putea fi folosite și de Universitate, fiind deocamdată destinate unor scopuri culturale românești în afară de Universitate, însă nouă ni s-a făcut cinstea de a ni se încredința administrarea lor. Și memoria defunctului o vom cinsti împlinindu-i cu sfințenie dorința”. În întreaga

Rectorul își exprima recunoștința față de guvernul francez, prin ministrul său la București, Daeschner, care a vizitat Universitatea din Iași, pentru numărul însemnat de reviste și cărți trimise în mod gratuit, „ceea ce constituie un ajutor cât se poate de prețios în situația noastră actuală, când din cauza valutei cărțile streine ne sunt aproape inaccesibile”¹⁵.

Pe lângă partea sa statistică, **Darea de seamă** prezentată de rectorul Traian Bratu la 8 noiembrie 1922 conține idei remarcabile referitoare la misiunea Universității din Iași, definindu-i rolul ce-l avea de îndeplinit, în același timp, la est de Carpați, în cadrul României întregite și într-un context mai larg, european. Asupra acestei chestiuni avea să revină cu prilejul unor intervenții similare. Astfel, în **Darea de seamă pe anul universitar 1932/1933**, rectorul Traian Bratu preciza: „Nistrul și o linie dreaptă spre nord au ajuns să fie hotarul de răsărit al civilizației vest-europene. Altă civilizație, bazată pe altă concepție și izvorâtă dintr-un caracter etnic deosebit, începe la est de linia care unește Nistrul cu granița răsăriteană a Finlandei. Nu contestăm și nu discutăm această cultură de dincolo, care își poate avea îndreptățirea ei acolo, fiind condiționată de alt caracter al popoarelor și de altă evoluție istorică. *Noi însă după origine și caracter suntem și voim a rămânea în legătură sufletească cu lumea Europei de apus de țara noastră*”. Știința și arta nu sunt legate de o rasă, de un popor, de granițe etnice sau religioase, dar ele trebuie să fie cultivată de fiecare popor potrivit cu caracterul lui, cu tradiția și istoria lui, „iar la noi toate acestea ne îndreaptă spre apus”. În felul acesta, Universitatea din Iași, cu cele două facultăți de la Chișinău înființate între timp (Teologia, în 1926 și Științe Agricole, în 1933), „este, în acest colț sud-estic al Europei, bastionul, focarul cel mai înaintat spre răsărit al culturii concepute în sens vest-european”¹⁶.

---

perioadă interbelică, Universitatea va beneficia de sprijinul, adesea substanțial și sub diferite forme, acordat de diferite instituții, fundații, întreprinderi, de persoane particulare între care și proprii absolvenți etc.

¹⁵ Arh.J.I., **Rectoratul Univ.**, dosar 1000/1922, f. 530.

¹⁶ *Anuarul Universității Mihăilene din Iași 1930-1935*, publicat de Traian Bratu, rectorul în funcțiune al Universității, Iași, 1936, p. 10. Instaurarea bolșevismului în Rusia a constituit un factor în plus în susținerea tezei conform căreia civilizația europeană cuprinde spațiul delimitat prin o linie ce leagă Marea Baltică de Marea Neagră. Existența „celor două lumi” a fost discutată și de marii noștri geografi, invocându-se criterii specifice. Se preciza că meridianul 25, care trece prin Făgăraș și Câmpulung Muscel, împarte atât teritoriul României, cât și al Europei întregi în două

Evoluția Instituției în perioada interbelică va confirma, în esență, misiunea asumată a doua zi după Marea Unire.

**L'Université de Iași
dans le nouveau contexte national et européen (1918)
Résumé**

La Grande Union ouvrit de nouveaux horizons à la vie spirituelle, et l'entre-deux-guerres enregistra un développement sans précédent. La société roumaine trouva une solution à ce que l'on appelait à l'époque les questions régionales de l'Europe centrale et du sud-est, en élargissant son accès et sa contribution à l'échange international d'idées.

L'Université de Iași assuma une responsabilité toute spéciale dans la nouvelle configuration du pays. Sitôt après la guerre, le nombre d'étudiants augmenta de beaucoup; il se décupla par rapport à 1914, en dépassant 4 500 en 1921-1922, dont plus de la moitié provenait de la Bessarabie. L'Université exprimait sa grande satisfaction vis-à-vis de ce rôle remarquable qu'elle allait remplir au sein de la nouvelle Roumanie, et assumait sa qualité „du bastion, du foyer le plus avancé vers l'est de la culture conçue dans le sens de l'Europe de l'Ouest”.

---

părți aproximativ egale. Țara noastră se află în mijlocul continentului. Pământul românesc „nu stă singuratic în mijlocul continentului. El face parte din marea clădire a Europei centrale și apusene, întocmai ca un bastion înaintat al unei cetăți”. Nu pot fi considerați Uralii ca hotar între Asia și Europa, ci o linie care ar porni de la Gurile Dunării și ar ajunge la Marea Baltică. „Atunci România rămâne, după dreptate, în marginea răsăriteană a Continentului” (S. Mehedinți, G. Vâlsan, **România**, București, 1929, p. 5-8).